

Підбиваючи підсумки, необхідно відзначити, що діяльність слідчого по забезпеченню участі обвинуваченого в кримінальному процесі триває протягом всього досудового слідства і містить три взаємообумовлених етапи, які розділяються між собою прийняттям процесуального рішення. Розшук обвинуваченого, місцезнаходження якого невідоме, – це один із найбільш складних етапів розшукової діяльності слідчого, якому в кримінально-процесуальному законодавстві необхідно приділити більше уваги та відповідно закріпити.

Список літератури: 1. Шатило К. Д. Уголовно-процессуальный кодекс Украинской ССР. Научно-практический комментарий. К., 1974. 2. Комментарий к уголовно-процессуальному кодексу РСФСР. М., 1981. 3. Коврига З. Ф. Уголовно-процессуальное принуждение. Воронеж, 1975. 4. Боголюбовская Т. В. Деятельность следователя органов внутренних дел по розыску скрывшихся обвиняемых. М., 1986.

Надійшла до редколегії 01.02.07

Я. О. Лантінов

Класифікація складів злочинів за предметом злочину

Сучасному дослідникові відомо багато сучасних і складних методів отримання нових знань. Разом з тим, наука кожного суспільства, що входить у постіндустріальну стадію, стикається з «інформаційним вибухом», коли нові знання швидко накопичуються, але повільно засвоюються [1]. Специфічність цього процесу в галузі кримінального права виявляється у несистематизованій модифікації Кримінального кодексу (далі – КК) України, на кшталт ігнорування інститутів Загальної частини при змінах в Особливій (маються на увазі новели типу «підбурювання до тероризму»).

Розв'язання цієї проблеми, збереження логічно обґрунтованої системи кримінального законодавства потребує зважених і системних зусиль. Окрім зазначеного, потребує уваги й стан сучасної науки кримінального права – тривала явна дискусія щодо об'єкту злочину та змісту вини, неочевидні дискусії щодо підстав кримінальної відповідальності і ставлення в провину, ускладнюються «розмиванням» аналітичного апарату кримінального права. Здійснення класифікації складів злочинів допоможе вирішити вказані питання.

У науці кримінального права закладено підвалини для повної класифікації складів злочинів. У працях Ю. В. Бауміна, Я. М. Брайніна, В. О. Навроцького, Є. Л. Стрельцова, В. Я. Тація, А. Н. Трайніна, сформульовано головні засади такої кваліфікації. Праці О. О. Андрушко, В. О. Глушкова, Н. О. Гурової, О. О. Дударова, П. С. Матишевського, В. В. Сташиса, В. Н. Тихого та багатьох інших вітчизняних вчених присвячено класифікації окремих груп складів злочинів.

Актуальність цього дослідження пояснюється тим, що класифікація складів злочинів досі не здійснена в повному обсязі. Тому метою цієї статті є демонстрація частини результату такого дослідження – підсумків проведення класифікації складів злочинів за ознакою предмета злочину¹.

Досліджувана сукупність складів злочинів за ознакою предмета злочину поділяється на дві великі групи: склади злочинів, які включають ознаку предмета як обов'язкову і склади злочинів, які її не включають.

Група складів злочинів, які включають ознаку предмета як обов'язкову (умовно – «предметні склади») у свою чергу поділяється на підгрупи, що далі вказуються у таблиці.

Підгрупа 1: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як інформацію».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Відомості, що становлять державну таємницю	113 ч.1, 114 ч.1, 328 ч.1
2	Відомості про проведення медичного огляду	132 ч.1
3	Відомості, що складають лікарську таємницю	145 ч.1
4	Відомості, що складають таємницю усиновлення (удочеріння)	168 ч.1
5	Інформація, надана СУОВВПФМ ²	209-1 ч.1* ³ 209-1 ч.2
6	Відомості про майно	221 ч.1*
7	Комерційна або банківська таємниця	231 ч.1, 232 ч.1
8	Відомості про екологічний стан, а також про стан захворюваності населення в районах з підвищеною екологічною небезпекою	238 ч.1
9	Інформація про підготовл. або здійсн. внаслідок крайн. потреби скидання чи невідвор. втрати в межах внутр. морських і територ. вод України або у відкр. морі шкідл. речовин чи сумішей, що містять такі речовини понад встановл. норми, інших відходів	243 ч.3

¹ Особливості методики, що було використано, визначення предмета класифікації – див. Лангінов Я.О. Засади класифікації складів злочинів // Наше право.- №3 (1 ч.) 2006 – С. 59 – 62.

² СУОВВПФМ – спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань фінансового моніторингу.

³ * Тут і далі – позначення складів, які поєднуються диспозицією статті Особливої частини.

10	Відомості про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист ¹	381 ч.1
11	Відомості, що складають завідомо неправдиве повідомлення	383 ч.1
12	Відомості, що складають завідомо неправдиве показання	384 ч.1
13	Відомості, що складають завідомо неправдивий висновок	385 ч.1
14	Відомості, що складають завідомо неправдивий переклад	386 ч.1
15	Дані досудового слідства або дізнання	387 ч.1, 387 ч. 2
16	Відомості військового характеру, що становлять державну таємницю	422 ч.1

Підгрупа 2: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як носій специфічної інформації».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Матеріали із закликами	109 ч.2, 110 ч.1, 295 ч.1, 436 ч.1, 442 ч.1
2	Твори, що пропагують культ насильства і жорстокості	300 ч.1
3	Твори, зображення або інші предмети порнографічного характеру	301 ч.1
4	Документи або інші матеріальні носії секретної інформації, що містять державну таємницю	329 ч.1*
5	Документи або матеріали, що містять відомості військового характеру, які становлять державну таємницю	422 ч.2*
6	Предмети, відомості про які становлять державну таємницю	329 ч.1*, 422 ч.2*

¹ Предмет у складах злочинів, позначених ст.ст. 381 – 386, безпосередньо випливає із змісту КК.

Підгрупа 3: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як майно».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Майно	185 ч.1, 186 ч.1, 186 ч.2, 189 ч.1*, 190 ч.1*, 191 ч.1, 192 ч.1, 192 ч.2, 221 ч.1*, 233 ч.1, 347 ч.1, 352 ч.1, 354 ч.1*, 355 ч.1*, 378 ч.1, 388 ч.1*, 368 ч.1*, 369 ч.1*, 399 ч.1, 433 ч.1, 433 ч.2
2	Майно, здобуте злочинним шляхом	198 ч.1
3	Майно, одержане внаслідок вчинення суспільно небезпечного і протиправного діяння	209 ч.1

Підгрупа 4: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як специфічні види майна».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Товари у великих розмірах	201 ч.1*
2	Стратегічно важливі сировинні товари	201 ч.1*
3	Незаконно виготовлені підакцизні товари	204 ч.1, 204 ч.2, 204 ч.3
4	Іноземна валюта	207 ч.1, 208 ч.1
5	Металобрухт	213 ч.1
6	Дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння	214 ч.1
7	Відходи, вторинна сировина	268 ч.1
8	Товари, що підлягають державному експортному контролю	333 ч.1
9	Військова та спеціальна техніка, засоби пересування	410 ч.1*
10	Інше військове майно (ні зброя, ні техніка, ні транспортні засоби)	410 ч.1*
11	Видані для особистого користування предмети обмундирування або спорядження	413 ч.1
12	Предмети технічного постачання	413 ч.2*

Підгрупа 5: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як соціальні явища, що дорівнюються майну».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Доход	202 ч.1, 202 ч. 2, 203-1ч.1
2	Кошти	210 ч.1, 388 ч.1*
3	Кошти, необхідні на утримання батьків	165 ч.1
4	Кошти, що складають заробітну плату, стипендію, пенсію, іншу виплату більш ніж за один місяць	175 ч.1
5	Кошти, необхідні на утримання дітей	164 ч.1
6	Кошти, що мали надійти у великому розмірі	176 ч.1, 177 ч.1
7	Кошти, що мали надійти у значних розмірах	212 ч.1, 212-1
8	Кошти, здобуті від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів	306 ч.1
9	Право на майно	189 ч.1*, 190 ч.1*, 354 ч.1*, 355 ч.1*, 368 ч.1*, 369 ч.1*
10	Майнові обов'язки	221 ч.1*
11	Дії майнового характеру	189 ч.1*, 354 ч.1*, 355 ч.1*, 368 ч.1*, 369 ч.1*

Підгрупа 6: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як речові явища, що не є майном, але є суміжною категорією».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	1) Могила; 2) інше місце поховання; 3) труп; 4) урна з прахом покійного	297 ч.1
2	Предмети, що знаходяться в місці поховання або на трупі	297 ч.1
3	Речі, що знаходяться при вбитих чи поранених	432 ч.1

Підгрупа 7: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як культурні цінності (суспільна цінність не зводиться до грошової вартості)».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Релігійна споруда чи культовий будинок	178 ч.1
2	Релігійна святиня	179 ч.1
3	Історичні та культурні цінності	201 ч.1*
4	Пам'ятки – об'єкти культурної спадщини	298 ч.1

Підгрупа 8: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як речовини і предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Речовини і предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення	414 ч.1*
2	Зброя масового знищення, заборонена міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України	440 ч.1
3	Вогнепальна зброя	264 ч.1*, 410 ч.1*, 410 ч.1*, 413 ч.2*, 416 ч.1*
4	Вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської)	201 ч.1*, 262 ч.1*, 263 ч.1*
5	Холодна зброя	201 ч.1*, 263 ч.2, 410 ч.1*, 410 ч.1*, 413 ч.2*
6	Бойові припаси	201 ч.1*, 262 ч.1*, 263 ч.1*, 264 ч.1*
7	Вибухові пристрої	262 ч.1*, 263 ч.1*
8	Вибухові речовини	201 ч.1*, 262 ч.1*, 263 ч.1*, 267 ч.1*, 269 ч.1*, 410 ч.1*
9	Інші бойові речовини	410 ч.1*
10	Легкозаймісті речовини	269 ч.1*
11	Радіоактивні матеріали	201 ч.1*, 267 ч.1*
12	Мікробіологічні агенти чи токсини; інші біологічні агенти чи токсини	326 ч.1

13	Укріплення, бойова та спеціальна техніка, інші засоби ведення війни	427 ч.1*
14	Недоброякісна продукція та товари	227 ч.1
15	Продукти харчування чи інша продукція, радіоактивно забруднені понад допустимі рівні	327 ч.1

Підгрупа 9: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як обмежені в обігу хімічні речовини, сировину та обладнання для їх одержання».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Наркотичні засоби	316 ч.1, 305 ч.1*, 307 ч.1, 308 ч.1, 309 ч.1, 314 ч.1, 320 ч.1*
2	Психотропні речовини	305 ч.1*, 307 ч.1, 308 ч.1, 309 ч.1, 314 ч.1, 320 ч.1*
3	Аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин	305 ч.1*, 307 ч.1, 308 ч.1, 309 ч.1, 314 ч.1, 320 ч.1*
4	Прекурсори	305 ч.1*, 311 ч.1, 312 ч.1, 320 ч.1*
5	Обладнання, призначене для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів	313 ч.1, 321 ч.1
6	Одурманюючі засоби, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами	324 ч.1
7	Отруйні або сильнодіючі речовини, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами;	201 ч.1*, 321 ч.1, 321 ч.2
8	Снотворний мак, конопля	310 ч.1, 320 ч.1

Підгрупа 10: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як елементи навколишнього середовища».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Землі	239 ч.1
2	Надра	240 ч.1
3	Корисні копалини загальнодержавного значення	240 ч.1
4	Атмосферне повітря	241 ч.1

5	Поверхневі чи підземні води і водоносні горизонти, джерела питних, лікувальних вод	242 ч.1
6	Море	243 ч.1
7	Лісові масиви; зелені насадження навколо населених пунктів, вздовж залізниць; інші такі насадження;	245 ч.1
8	Дерева, чагарники	246 ч.1
9	Звірі, птахи чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України	248 ч.1
10	Водні тварини	249 ч.1
11	Території, взяті під охорону держави, та об'єкти природно-заповідного фонду	252 ч.1

Підгрупа 11: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як документи, еквіваленти документів, інші засоби документообігу».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Документи офіційні	357 ч.1*, 366 ч.1
2	Документи, які відображають господарську чи фінансову діяльність	221 ч.1*
3	Документи, які подаються для реєстрації емісії цінних паперів	223 ч.2
4	Посвідчення яке видається чи посвідчується підприємством, установою, організацією, громадянином, приватним нотаріусом, аудитором чи іншою особою, яка має право видавати чи посвідчувати такі док-ти, і який надає права або звільняє від обов'язків; інший такий документ	358 ч.1*
5	Важливі особисті документи	357 ч.3
6	Приватні документи, що знаходяться на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності	357 ч.1
7	Документи референдуму	160 ч.3
8	Документи виборчі	158 ч.1, 158 ч.2, 158 ч.3
9	Приватизаційні папери	234 ч.1, 234 ч.3
10	Рецепт на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин	319 ч.1

11	Цінні папери (недержавні)	223 ч.1
12	Штампи	357 ч.1*, 358 ч.1*
13	Печатки	357 ч.1*, 358 ч.1*
14	Бланки	358 ч.1*
15	Державне пробірне клеймо	217 ч.1
16	Ідентифікаційний номер; номер двигуна; номер шасі; номер кузова; номерна панель з ідентифікаційним номером транспортного засобу	290 ч.1

Підгрупа 12: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як підробки».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Підроблені гроші, державні цінні папери, іноземна валюта, білети державної лотереї	199 ч.1
2	Підроблені документи на переказ, платіжні картки. Інші засоби доступу до банківських рахунків	200 ч.1
3	Підроблені знаки пошт. оплати, маркована продукція, між нар. купони для відповіді, посвідч. особи для міжнар. пошт. обміну, відбитки маркув. машин, квитки залізн., водн., повітр. або автотоб. тр-ту, інші проїзні док-ти і док-ти на перевез. вантажу	215 ч.1
4	Незаконно виготовлені (одержані) чи підроблені марки акцизного збору або контрольні марки для маркування упаковок примірників аудіовізуальних творів; фонограм; відеограм; комп'ютерних програм; баз даних чи голографічні захисні елементи	216 ч.1
5	Підроблені цінні папери (недержавні)	224 ч.1
6	Фальсифіковані вимірювальні прилади чи інструменти	226 ч.1
7	Підроблені чи незаконно одержані документи, які дають право на отримання наркотичних засобів чи психотропних речовин або прекурсорів, призначених для вироблення або виготовлення цих засобів чи речовин	318 ч.1

Підгрупа 13: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як мережі сполучення та їх елементи».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Складові електричних мереж, кабельних ліній, обладнання	188 ч.1
2	Об'єкти електроенергетики	194-1 ч.1
3	Шляхи сполучення; споруди на шляхах сполучення; рухомий склад; судна; засоби зв'язку чи сигналізації	277 ч.1
4	1) Залізничний рухомий склад; 2) повітряне судно; 3) морське судно; 4) річкове судно	278 ч.1
5	Транспортні комунікації	279 ч.1
6	Елементи транспортної інфраструктури: 1) вокзал; 2) аеродром; 3) порт; 4) станція; 5) інше транспортне підприємство, установа або організація;	279 ч.2
7	Магістральні нафто-, газо- та нафтопродуктопроводи; відводи від них; технологічно пов'язані з ними об'єкти, споруди, засоби автоматики, зв'язку, сигналізації	292 ч.1
8	Будівлі чи споруди, що забезпечують діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян	341 ч.1
9	Кабельна, радіорелейна, повітряна лінія зв'язку; лінія проводового мовлення; споруди, обладнання, які входять до їх складу	360 ч.1
10	Мережі електрозв'язку	361 ч.1*, 363-1*
11	Комп'ютерні мережі	361 ч.1*, 362 ч.1*, 362 ч.2*, 363-1*
12	Електронно-обчислювальні машини (комп'ютери)	361 ч.1*, 362 ч.1*, 362 ч.2*, 363-1*
13	Автоматизовані системи	361 ч.1*, 362 ч.1*, 362 ч.2*, 363-1*
14	Носії інформації	362 ч.1*, 362 ч.2*

Підгрупа 14: «Склади злочинів, у яких предмет злочину можливо розглядати як біологічні істоти, їх складові або поєднання».

№ п/п	Категорія	Позначення складу
1	Тварини, що відносяться до хребетних	299 ч.1
2	Кров іншої людини	144 ч.1
3	Органи або тканини людини	143 ч.1, 143 ч.2, 143 ч.4
4	Система тканин, органів, що складають тіло іншої людини (тіло іншої людини)	112 ч.1, 115 ч.1, 119 ч.1, 121 ч.1, 122 ч.1, 125 ч.1, 126 ч.1, 128 ч.1, 130 ч.1, 130 ч.4, 131 ч.1, 134 ч.1, 141 ч.1, 142 ч.1, 146 ч.1, 147 ч.1, 148 ч.1, 149 ч.1, 152 ч.1, 153 ч.1, 155 ч.1, 181 ч.1, 345 ч.2, 346 ч.2, 348 ч.1, 349 ч.1, 350 ч.2, 377 ч.2, 379 ч.1, 398 ч.2, 400 ч.1, 405 ч.2, 433 ч.1, 443 ч.1
5	Військові сили	427 ч.1*

Отже, виявлено 14 підгруп «предметних» основних складів злочинів, що містять в якості обов'язкової ознаки вказівку на 128 типів предметів злочинів. Узагальнення результатів цього аналізу та результати класифікації основних складів злочинів за іншими підставами будуть опубліковані в майбутньому, у тому числі у вигляді навчального посібника «Класифікація основних складів злочинів», опрацювання якого завершується на кафедрі кримінального права і кримінології ХНУВС.

Практичне значення такої класифікації полягає у можливих способах її використання як орієнтовного засобу при кваліфікації злочинів у випадках конкуренції кримінально-правових норм: у практичній діяльності фахівців МВС та інших правоохоронних органів; у навчальному процесі – при опрацюванні курсових робіт та наукових доповідей курсантами ХНУВС, навчальному процесі слухачів магістратури та ад'юнктури ХНУВС; у науковій роботі – при написанні статей, доповідей, дисертацій тощо.

Список літератури: 1. Василькова В. В. Порядок и хаос в развитии социальных систем: (Синергетика и теория социальной самоорганизации). СПб., 1999. 2. Лантінов Я. О. Засади класифікації складів злочинів // Наше право. №3 (1 ч.). 2006. 3. Кримінальний Кодекс України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2001. № 25–26. Ст. 131.

Надійшла до редакції 10.01.07